

Türkiye'deki Sağlık Kurum ve Kuruluşları İçin
SURİYE-LÜBNAN LEHÇESİ TEMELİNDE
VE LATİN HARFLERİYLE

TEMEL TIBBÎ ARAPÇA

Muna Yüceol Özezen

AKADEMİSYEN
KİTABEVİ

AKADEMİSYEN
KITABEVİ

© Copyright 2017

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanhğı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN
978-605-2396-57-5

Yayın Koordinatörü
Yasin DİLMEN

Kitap Adı
Temel Tıbbî Arapça

Sayfa ve Kapak Tasarımı
Kerem ACAR

Yazar
Muna Yüceol Özezen

Yayıncı Sertifika No:
25465

Baskı ve Cilt
Sonçağ Matbaacılık ANKARA/2017

DOI
10.37609/akya.1688

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

*Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com*

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Bu çalışma, Suriye’de yaklaşık 5 yıl öncesinde başlayan ve bazı dış devletlerin de müdahil olduğu iç savaş sonrasında, Türkiye’ye kalıcı veya geçici olarak yerleşmek zorunda kalan veya yerleşmeyi tercih eden, resmi verilere göre yaklaşık 4 milyon Suriyeli’nin sağlık hizmetleri alanında yaşadıkları sıkıntılara kısmen çözüm olmak üzere hazırlanmıştır. Çalışmanın hedef kitlesi, söz konusu Suriye kökenli insanlara sağlık hizmeti vermek zorunda olan sağlık görevlileridir. Bu insanlarla daha kolay iletişim kurmanın birinci aşaması sağlık görevlilerinin temel düzeyde tıbbî Arapça sözcük, söz ve cümleleri öğrenmeleridir. Daha başarılı bir iletişimin ikinci aşamasını ise Suriyelilerin en azından kısa vadede temel düzeyde Türkçe öğrenmelerini sağlamaktır. Bu çalışma ikinci aşamaya hizmet etmemektedir ve bu bakımdan Türkiye’de halihazırdaki soruna ancak kısmî bir çözüm olabilir.

Türkiye’ye çeşitli gerekçelerle yerleşen Suriyeliler, günlük yaşamlarında Klasik Arapçanın, batı literatüründe “Suriye-Lübnan Kıyı lehçesi (diyalekti)” olarak adlandırılan lehçe grubuna giren bir lehçesini kullanmaktadırlar. Bununla birlikte, Suriye lehçesinin mikro ölçekte farklı değişkeleri (varyasyonları) barındırdığını, bölgesel özelliklerin birbirinden az-çok farklı olduğunu ve lehçe kullanımının dil kullanıcısının eğitim düzeyine göre değişkenlik gösterdiğini belirtmek gerekmektedir. Çalışmada Suriye Arap lehçesine ait kimi tıbbî terim ve sözcüklerle, temel diyalog cümleleri, söz konusu lehçenin makro özellikleri göz önünde bulundurulmuş olarak verilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın hedef kitlesi durumundaki *Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan sağlık görevlilerinin* Arap harflerinden tamamen habersiz oldukları varsayılarak, Arapça sözcük, söz ve cümleler özel birtakım işaretlerle Arapça için uygun hale getirilen Latin alfabesi temelinde verilmiştir. Dilbilgisi konuları da tamamen Türk dilbilgisi kitaplarındaki terimlerle ve düzenle ele alınmıştır. Bunlar hem dilbilgisel farkındalığı olmayan veya az olan sağlık görevlileri için daha pratik bir çözüm olduğu hem de çalışmanın amacına daha uygun olduğu için tercih edilmiştir. Ancak planlanan kullanım biçimlerinden daha farklı durumlar da düşünülerek kavram ve terimlerin Klasik (Standart) Arapça biçimleri de ayrıca içinde gösterilmiştir. Bir kavramı gösteren çeşitli sözcükler birbirinden virgül (,) işaretiyle, aynı sözcüğün farklı sesletim biçimleri birbirinden taksim (/) işaretiyle ayrılmış, eksiltilebilen durumlar da ([]) işareti içine alınmıştır.

Tıpla ilgili temel edimler ve temel diyalog cümleleri, kişisel tahmin, tespit, gözlem ve deneyimlerimize dayanmaktadır. Tıpla ilgili terim ve sözcüklerin tespiti ise, bu kişisel bilgi birikiminin yanısıra, Serdar Mutçalı’nın *Arapça-Türkçe*

Sözlük (المجم العربي الحديث) (Dağarcık Yayınları: 1, İstanbul 1995) adlı sözlüğünün genel bir taraması yoluyla sağlanmıştır. Tıp terimlerinin genel sınıflaması için de Didem Arslantaş, Demet Özbabalık, Melis Naçar, Ali Arslantaş, Dilek Aslan, Kevser Erol, Baki Adapınar ve Alaettin Ünsal tarafından hazırlanan *Tıbbi Terminoloji* (Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları: 1496, Eskişehir 2012) adlı çalışmadan yararlanılmıştır. Bu çalışmada tıp terimleri başlıca 7 grupta değerlendirilmiştir: “1- Kardiyovasküler Sistem ve Endokrin Sistem, 2- Solunum Sistemi ve Göz-Kulak Burun Boğaz, 3- Santral ve Periferik Sinir, 4- Kas-İskelet Sistemi ve Ürogenital Sistem, 5- İlaç Bilimi, 6- Radyoloji ve Nükleer Tıp, 7- Halk Sağlığı ve Hastalık Sınıflaması”. Ben bu sınıflamaya “Diş ve Dişeti Hastalıkları” grubunu da ekledim. Böylece tıpla ilgili bütün alanlarda görevli kişilerin gereksinim duydukları temel terimlere ulaşabilmelerini sağlamaya çalıştım. Çalışmanın bundan sonraki bölümünü, sağlıkla ilgili temel kavram ve terimlerin bir araya getirildiği bir sözlük olarak tasarladım. Son bölümde ise, sağlık sektöründe hizmet veren kişilerin Arapça konusunda kendilerini sınamalarına olanak veren bir sınava yer verdim.

Bu çalışma, bu alandaki ilk çalışmalardan biridir. Zaman içinde eksikliklerin tamamlanması ve -varsa- yanlışlıkların düzeltilmesi, hedef kitle tarafından kullanılmasına ve şahsıma geri dönütler verilmesine bağlıdır. Dileğim çalışmanın bu haliyle de yararlı olmasıdır.

Çalışmanın son yazım denetimini yapan sevgili Huriye Sözer’e ve Klasik Arapça konusunda görüşlerine başvurduğum sevgili Alâ Hamdani’ye teşekkürlerimle...

Aralık 2017, Adana
Muna Yüceol Özezen

İÇİNDEKİLER

Önsöz	iii
Kısaltmalar	vii

1. Bölüm

Giriş	1
1.1. Arapça Nasıl Bir Dildir, Türkçeden Ayrılan Temel Özellikleri Nelerdir?	1
1.1.1. sesletim ve vurgu	1
1.1.2. biçimbilgisi (sözcük yapımı ve sözcük çekimi)	4
1.1.3. sözdizimi	10
1.2. Arapçanın Temel Sesbirimleri, Araçların Kullandığı Alfabe ve Arapçayı Latin Esaslı Bir Alfabeyle Yazma	11

2. Bölüm

Biçimbilgisi	17
2.1. Arapçada Sayılar ve Yaş, Ağırlık, Boy, Sonuç Değerlerin İfadesi	17
2.2. İsimler ve Masterlar	21
2.3. Sıfatlar	25
2.4. Zamirler	29
2.5. Zarflar	33
2.6. Edatlar	37
2.7. Bağlaçlar	41
2.8. Fiiller	45

3. Bölüm

Cümle ve Diyaloglar	47
3.1. Cümle	47
3.1.1. İsim Cümlesi	47
3.1.1.1. geniş – şimdiki zaman kipinde isim cümlesi	47
3.1.1.2. -di'li geçmiş zaman kipinde isim cümlesi	47
3.1.1.3. -miş'li geçmiş zaman kipinde isim cümlesi	47
3.1.1.4. şart kipinde isim cümlesi	48
3.1.2. Fiil Cümlesi	48
3.1.2.1. -di'li geçmiş zaman kipinde fiil cümlesi	48
3.1.2.2. -miş'li geçmiş zaman kipinde fiil cümlesi	51
3.1.2.3. geniş zaman kipinde fiil cümlesi	52
3.1.2.4. şimdiki zaman kipinde fiil cümlesi	53
3.1.2.5. gelecek zaman kipinde fiil cümlesi	53

3.1.2.6. şart kipinde fiil cümlesi	55
3.1.2.7. emir kipinde fiil cümlesi	55
3.1.2.8. istek kipinde fiil cümlesi	57
3.1.2.9. gereklilik kipinde fiil cümlesi	58
3.1.2.10. yeterlilik çekimi	59
3.2. Diyaloglar	60
3.2.1. Bilgilendirme ve Genel Direktifler	62
3.2.2. Selamlaşma, Karşılama, Tanışma, Hatır Sorma, Vedalaşma	65
3.2.3. Muayene, Hastalığını Sorma ve Hastalığını Belirtme, Tahlil-Tedkik	67
3.2.4. Tedavi Süreci	72
3.2.5. Yer-Yön Tarifi, Adres Bilgileri	77

4. Bölüm

Çeşitli Branşlara Göre Temel Tıp Kavramları ve Terimleri 79

4.1. Kardiyovasküler Sistem ve Endokrin Sistem İle İlgili Temel Kavram ve Terimler	79
4.2. Solunum Sistemi ve Göz-Kulak Burun Boğaz İle İlgili Temel Kavram ve Terimler	81
4.3. Santral ve Periferik Sinir Sistemi İle İlgili Temel Kavram ve Terimler	85
4.4. Kas-İskelet Sistemi ve Ürogenital Sistem İle İlgili Temel Kavram ve Terimler	88
4.5. İlaç Bilimi (Farmakoloji) İle İlgili Temel Kavram ve Terimler	92
4.6. Radyoloji ve Nükleer Tıp İle İlgili Temel Kavram ve Terimler	94
4.7. Halk Sağlığı ve Hastalık Sınıflaması İle İlgili Temel Kavram ve Terimler	96
4.8. Diş ve Dişeti Hastalıkları İle İlgili Temel Kavram ve Terimler	98

5. Bölüm

Genel Sözlük 101

Kaynakça	141
Kendimizi Sınayalım	143

KISALTMALAR

2.çoğ.k. → 2. çoğul kişi çekimi

2.tek.k. → 2. tekil kiři çekimi

3. tek. k. → 3. tekil kiři çekimi

3.çoğ. k. → 3. çoğul kişi çekimi

çoğ. → çoğul

diş. → diřil

er. → eril

KA → Standart Arapça, Klasik Arapça

SLL → Suriye-Lübnan Kıy1 Lehçesi

TT → Türkiye Türkçesi

KAYNAKÇA

- Barthélemy, A., *Dictionnaire Arabe-Français (Dialectes de Syria: Alep, Damas, Liban, Jérusalem)*, C. I 1935, C. II 1936, C. III 1942, Paris: Librairie Orientaliste Paul Geuthner.
- Didem Arslantaş-Demet Özbabalık-Melis Naçar-Ali Arslantaş-Dilek Aslan-Kevser Erol-Baki Adapınar-Alaettin (2012), *Tıbbi Terminoloji*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları: 1496.
- Erkan, Arif (2006), *El-Beyan Arapça-Türkçe Büyük Sözlük 1-2*, İstanbul: Yasin Yayınevi.
- Kocatürk, Utkan (2005), *Açıklamalı Tıp Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi.
- Mutçalı, Serdar (1995), *Arapça-Türkçe Sözlük (المجم العربي الحديث)* İstanbul: Dağarcık Yayınları: 1.
- Mutçalı, Serdar (2004), *Türkçe-Arapça Sözlük (معجم دغار جيق تركي - عربي)*, İstanbul: Dağarcık Yayınları: 4.
- Türkçe Sözlük* (2011), Ankara: 11. Baskı Türk Dil Kurumu Yayınları: 549.